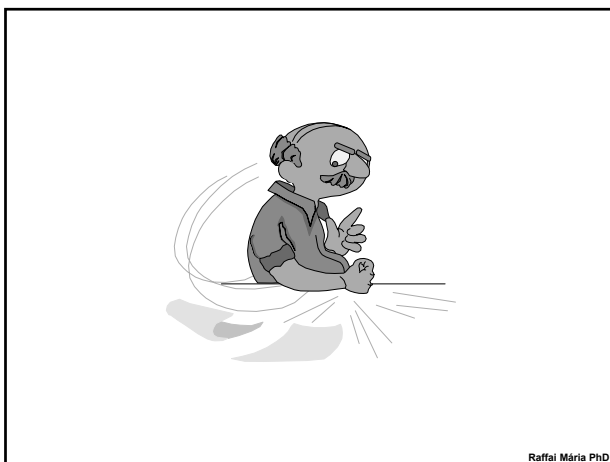

Az elektronikus dokumentumkezelés Hazai helyzet, jövőkép

Raffai Mária PhD

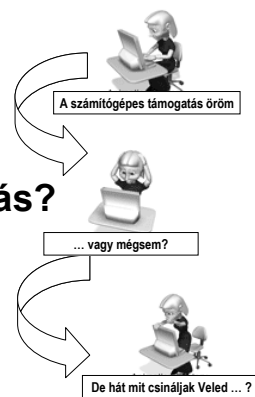
Felhalmozódott kezelhetetlen iratok, új problémák, megold(hat)atlan kérdések

- ☛ Nem találom a keresett dokumentumot!
- ☛ Hova helyezzük a használaton kívüli anyagokat?
- ☛ Miért nem külditek már át a megrendelést?
- ☛ A nálam lévő szerződésen nem ezek az adatok vannak!
- ☛ Mikor hagyjátok már jóvá a teljesítést?
- ☛ Mit kezdjek ezzel a rengeteg papírral?
- ☛ Mindjárt lejár a számla határideje! Miért nem igazoljátok a teljesítést?
- ☛ Hol vannak a tárgyaláshoz szükséges anyagok? stb.

Raffai Mária PhD

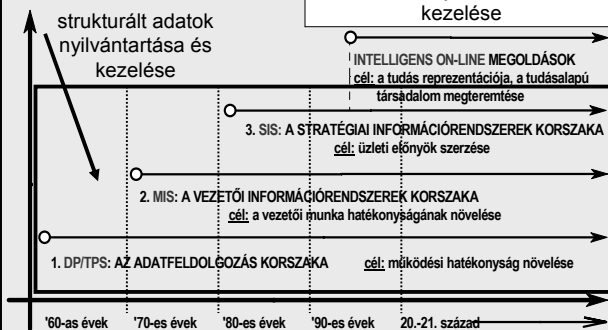
Vajon van megoldás?

Raffai Mária PhD

Fél évszázad ...

nem strukturált, szabad formátumú információk, ismeretek nyilvántartása és kezelése

Raffai Mária PhD

Miről lesz szó?

- ☛ a dokumentum – értelmezés, cél, feladatok
- ☛ a hagyományos dokumentumkezelés problémái, befolyásoló tényezők, új elvárások, kihívások
- ☛ megoldások, támogató technológiák
- ☛ elektronikus dokumentumkezelő rendszerek
- ☛ áttérés az elektronikus dokumentumkezelésre (a tervezés és átállás folyamata)
- ☛ hazai helyzetkép
  - késztetések, „élenjárók”
  - problémák, akadályozó körülmények
  - sikertényezők, eredmények
- ☛ merre vezet az út?

Dokumentum és dokumentáltság

A dokumentum - értelmezés

értelmező szótár:

„...mindaz, ami valamely tény valóságának a bebizonyítására szolgálhat: okirat, okmány, bizonyító irat.”

egy másik értelmezés:

Dokumentumnak tekintjük azon információk nem strukturált módon rögzített halmazát, amelyek valamely valós eseményhez, tevékenységhez, folyamathoz kapcsolódnak, azt leírják, illetve valamely valós elemre, objektumra vonatkoznak.

Raffai Mária PhD

A dokumentum valójában fiókokban rejtőző szellemi kincs, a szervezeti tudás alapja.

Dokumentumtípusok (funkcionalitás)

- üzenetek, levelek, faxok, tárgyalási anyagok
- szerződések, megállapodások (személyzeti/munkaügyi anyagok, partnerek, ügyfelek iratai)
- belső és külső szabályzatok, előírások, jogi iratok, jegyzőkönyvek
- pénzügyi tevékenységgel kapcsolatos bizonylatok
- műszaki tervek, technológiai leírások, műbizonylatok
- törzskönyveztetés, engedélyezési anyagok
- szervezési, adminisztratív feladatokhoz kötődő iratok, irodai dokumentumok
- üzleti folyamatok végrehajtásával kapcsolatos dokum.
- vállaltirányítási rendszerekhez kapcsolódó anyagok
- közügyekkel kapcsolatos iratok, könyvtári anyagok stb

Dokumentumtípusok (állapot)

- jelen folyamatokhoz kapcsolódás szempontjából
  - aktuális, archív, selejtezhető
- a keletkezés vonatkozásában
  - eredeti, másolt
- hitelesség szempontjából
  - hitelesített, nem hitelesített
- tárolóközeg, tárolási forma szerint
  - papíralapú, mikrofilm alapú, digitális

Raffai Mária PhD

Dokumentumkezelési feladatok

- dokumentum- (szöveges, képi ill. hanganyagok)
  - létrehozás, azonosítás, nyilvántartás, visszakeresés
  - változtatás, aktualizálás
  - továbbítás, szétosztás, nyomkövetés, valamint
  - archiválás, selejtezés
- dokumentumkapcsolatok megteremtése, kezelése
- ügykezelés, munkafolyamatok végrehajtása
- illetékesség, hozzáférési jogosultság kezelése
- hitelesítés, hitelességellenőrzés
- a biztonságos tárolás és kezelés megvalósítása

Raffai Mária PhD

Beszerezés: engedélyeztetési folyamat ügymenete

- beszerzési igény elkészítés, jóváhagyás
- beszerzési megrendelés jóváhagyása
- teljesítés igazolása (anyagbeérkezés, szolgáltatás elvégzése)
- szállítói számla befogadása és ellenőrzése
- a számla pénzügyi teljesítésének a jóváhagyása
- bármilyen felmerülő gond esetében, jóváhagyástól eltérő szituációban problémamegoldás

A folyamathoz kötődő tevékenységek:

- megállapodások, szerződések, árajánlatok stb. nyilvántartása, kezelése
- levelezések, egyéb dokumentumok iktatása, tárolása

példaként

Raffai Mária PhD

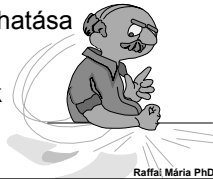
A hagyományos rendszer problémái

- felhalmozódott papírkötegek nyilvántartási és azonosítási nehézségei
- költséges tárolás és dokumentumkezelés
- nehézkes, lassú keresés
- hozzáférési jogosultságok kezelhetetlensége
- idő- és erőforrásigényes továbbítási folyamatok
- szigetmegoldások, egymástól és az IR-feldolgozó rendszerektől független dokumentumkezelés
- eltérő dokumentumállapotok

Raffai Mária PhD

Új elvárások, kihívások

- információéhség, az információhoz jutás, az információcsere gyorsaságának a jelentősége
- lépéstartás a partnerekkel, különösen az alkalmazott technológia szintjén
- minőségi követelmények növekedése
- a döntési munka támogatásának az elvárása
- a világháló innovatív, készítő hatása
- az ügyintézással, ügyfelekkel kapcsolatos növekvő elvárások

Raffai Mária PhD

Dokumentumkezelési technológiák

- irattárak, manuális nyilvántartási és keresési megoldások
- mikrofilm alapú tárolás, keresés
- digitalizálási megoldások: karakterfelismerés, szkennelés, digitális toll használata stb.
- tárolást és visszakeresést biztosító sw-rendszerek
- egységes megoldások, szabványok jelentősége a szervezetközi kapcsolatokban
  - hitelesítés, digitális aláírás szabályozása
  - jogharmonizáció (EU és egyéb nemzetközi)
  - dokumentumtovábbítása (EDI: ODETTE, EDIFICE, REDISE, EAN-EDI, EDI-PORT, SWIFT stb.; XML/XML; XAdES a W3C és az EU közös szabványa stb.)

DMS, az elektronikus dokumentumkezelő-rendszer

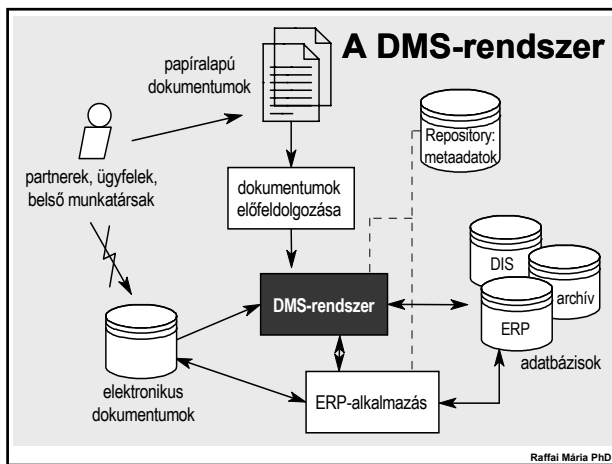
A dokumentumkezelő-rendszer

Az elektronikus dokumentumkezelő-rendszerek alkalmasak különböző iratok nagy mennyiségének

- biztonságos,
- gyors,
- pontos,
- rugalmas és
- költségtakarékos tárolására és kezelésére, valamint
- a dokumentumok osztott hozzáféréseinek a biztosítására, a csoportmunka támogatására.

Fontos: A költségmegtakarítás nem elsősorban a papírhasználat csökkenésében, hanem a szolgáltatásokban és az időtényezőben jelentkezik.

Raffai Mária PhD

DMS-szolgáltatások – 1.

- papírdokumentumok digitalizálása, azonosítás, információk hozzáfűzése, iktatás, tárolás
- különböző dokumentumok egységes kezelése:
  - belső anyagok, szabályzatok, partneriratok
  - képi- és hang dokumentumelemek
  - formanyomtatványok, karakterek felismerése
- visszakeresési lehetőségek
  - azonosító szerinti egyedi keresés
  - téma, időtartam egyéb mezők szerinti halmaz-keresés
  - szövegtartalom szerinti keresés

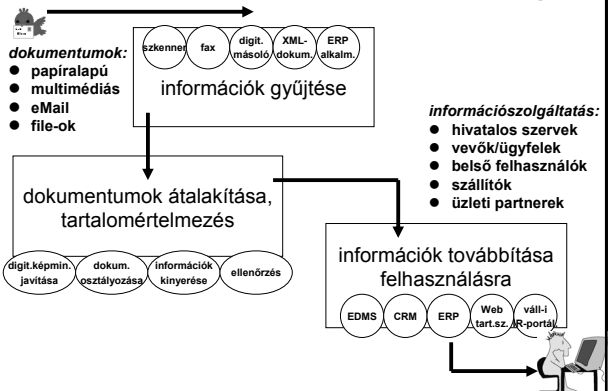
Raffai Mária PhD

DMS-szolgáltatások – 2.

- jogosultságkezelés, hitelesítés/hitelességellenőrzés
- archiválási feladatok ellátása
- jelentések, statisztikák készítése
- előre definiált formák, sablonok használata
- dokumentumszétosztás, szignálás
- dokumentumok nyomkövetése
- határidők figyelése, figyelmeztető üzenet küldése
- exportálás dokumentumkezelő szoftverekbe
- dokumentumhasználati adminisztráció
- csoportmunka-folyamatok támogatása

Raffai Mária PhD

Felhasználótól a felhasználóig...

Dokumentumkezelő rendszerek

- Lotus Notes
- Ascent Capture szkennelés, képfelismerés, továbbítás
- IXOS archiválási feladatok
- ORCHI, NetOffice magyar fejlesztésű rendszerek
- HypArchiv Enterprise teljeskörű integráció-támogatás SAP-rendszerhez
- WorldDox Webes alkalmazás
- Eidetic (Perl és mySQL alapú, nyílt forráskódú r.)

Raffai Mária PhD

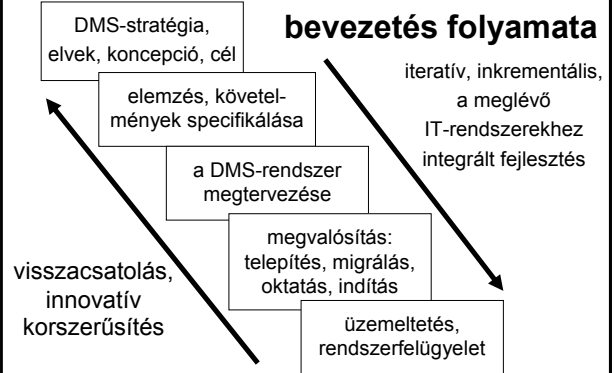
Az elektronikus dokumentumkezelési rendszer bevezetése

a tervezés és átállás folyamata

Az átállás-tervezés fázisai

- ❖ problémák azonosítása, a meglévő folyamat és az iratkezelési szabályzat elemzése
- ❖ megvalósíthatóság, megoldási lehetőségek mérlegelése, kockázatelemzés, ráfordítás/megtérülés analízis
- ❖ döntés a bevezetésről: a munkafolyamatok optimalizálása, az iratkezelési szabályzat módosítása, követelményszpecifikáció
- ❖ a DMS-rendszer megtervezése
- ❖ megvalósítás, bevezetés
- ❖ változáskezelés, verziókövetés, minőségfelügyelet

A DMS-rendszer bevezetés folyamata

Tervezési szempontok

- ❖ Mit digitalizáljunk (teljes, részleges)?
- ❖ Centralizált rendszert vezessünk-e be?
- ❖ Milyen technológiai megoldást válasszunk?
- ❖ Hogyan illesszük a meglévő IT-rendszerhez (operációs rendszer, felhasználói felület, hálózatkialakítás stb.)?
- ❖ Hogyan illeszkedjünk a meglévő IR-alkalmazásokhoz (ERP-rendszerek, szigetmegoldások)?
- ❖ Milyen adathordozókat használjunk az archiváláshoz (hosszú távon életképest!)?
- ❖ Egységes keretrendszerben fejlesszünk-e?
- ❖ Milyen felhasználói felületet válasszunk?
- ❖ Hogyan és mikor selejtezzünk?
- ❖ Alkalmazzunk-e, ha igen, milyen szabványokat?
- ❖ Vegyük figyelembe a változtathatóságot, a dokumentáltságot, garanciákat stb.

Koncepció, stratégiai kialakítás

- ❖ választási/döntési szempontok:
  - mik a célok (számszerűsítve is), várakozások
  - mik a funkcionális és minőségi elvárások,
  - milyen a meglévő informatikai infrastruktúra és
  - az integráció szintje (elsősorban informatikai).
- ❖ a lehetőségek számbavétele (technológia, migrálás, vezetői elkötelezettség, pénzügyi adottság)
- ❖ benchmarking megoldások alkalmazásának a mérlegelése
- ❖ teljesítési, hatékonysági mutatók meghatározása,
- ❖ gazdaságossági számítások

Raffai Mária PhD

Tervezés

- ❖ digitalizálandó dokumentumok meghatározása
- ❖ pályázatiírási és -kiértékelési szempontok meghatározása
- ❖ az alkalmazandó technológiák (eszközök, adat-hordozók, szoftverek) megválasztása
- ❖ a digitalizálás folyamatának előírása
- ❖ illesztés a meglévő IR-alkalmazásokhoz, integráció
- ❖ a hozzáférési jogosultságok és a hitelesítés módjának a definiálása
- ❖ archiválási és selejtezési eljárások előírása
- ❖ nyomkövetési, kezelési műveleti, figyelmeztető üzeneteket küldő eljárásoknak a meghatározása
- ❖ képzési, átállási terv elkészítése

Raffai Mária PhD

Megvalósítás, bevezetés

- ❖ munkatársak felkészítése, oktatás
- ❖ a rendszer telepítése
- ❖ illesztés a meglévő alkalmazásokhoz
- ❖ dokumentumok digitalizálása
- ❖ migrálás, meglévő dokumentumok átalakítása
- ❖ a rendszer indítása
- ❖ minőségbiztosítás
- ❖ rendszerfelügyelet

Raffai Mária PhD

Folyamatos, innovatív fejlesztés

Fontos

- a kifejlesztett és bevezetett rendszer folyamatos bővítése, korszerűsítése,
- törekvés a teljes szervezeti integráció megvalósítására
- az új technológiák ésszerű alkalmazásával.

Raffai Mária PhD

Hazai körkép

avagy

hol állunk az elektronikus dokumentumkezelés bevezetésében és alkalmazásában?

A vizsgálat alapja

hazai tapasztalatok

- bankok, távközlési cégek, nagyvállalatok, kormánysszervek és dokumentumkezelő intézmények DMS-rendszereinek a tanulmányozása, tapasztalatok
- statisztikák, felmérő, értékelő elemzések
- *Előljáróban:* a hazai DMS-megoldások közel 90%-a szerződés/teljesítés/számla dokumentumokra terjed ki, és *sajnos*

ma Magyarországon a vállalatoknak mindössze 7-10 %-a alkalmaz elektronikus dokumentumkezelési megoldást

Megnyilvánulás, elterjedtség

hazai tapasztalatok

- fő alkalmazási helyek az informatikával erősen támogatott szervezetek, legelterjedtebb
  - a pénzügyi és a távközlési szektorban,
  - a nagyvállalatoknál (hazai és külföldi tulajdonú)
- kevésbé elterjedt és alkalmazott
  - a kis- és középvállalkozásoknál
  - az államigazgatásban (bár van törekvés a különböző tárcák dokumentumainak az egységes kormányzati nyilvántartására)
  - közigazgatás (állampolgári ügyintézés)
- jelentős ágazati és szektorbeli eltérések vannak

Raffai Mária PhD

Késztetések, hajtóerő

hazai tapasztalatok

- törvényi szabályozás

törvények

- 1992. évi LXIII. törv. a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról
- 1995. évi LXV. törv. az állam- és szolgálati titokról
- 1995. évi LXVI. törv. a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyagok védelméről
- 2001. évi XXXV. törv. a digitális aláírásról

kormányrendeletek

- 75/1995 (VI.30) korm.rend. a minősített adatok kezeléséről
- 43/1994 (III.29.) korm.rend. az ügyiratkezelésről

Raffai Mária PhD

Késztetések, hajtóerő

hazai tapasztalatok

- törvényi szabályozás
- az európai uniós tagsággal járó kötelezettségek
- megfelelés az ISO 9000 és az ISO 14000-nek
- felhalmozódott iratkötegek, decentralizált irattárak, lassú keresési és továbbítási folyamatok
- visszakereshetetlen hozzáférések és módosítások a dokumentumokban/iratokban
- összetartozó dokumentumok egyeztetési problémái
- nagy redundancia
- nem rögzítettek a dokumentumokra vonatkozó információk
- nehézkes a dokumentumokhoz való hozzáférés

Befolyásoló tényezők

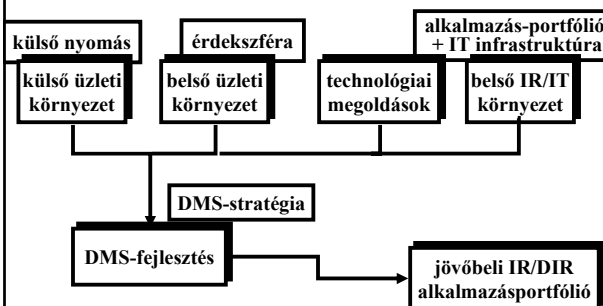
hazai tapasztalatok

- törvényi, jogi, szabályozási háttér
- szervezeti architektúra, vezetői hozzáállás
- a meglévő IT-infrastruktúra, technológiai környezet
- a szervezeti kultúra, a vezetői/alkalmazotti szemlélet
- *belső körülmények*: a tevékenység és a dokumentumok jellege, mennyisége, feldolgozási és továbbítási/hozzáférési átfutási idők stb.
- *külső kényszerítő tényezők*, élesedő verseny, versenytársak, partnerek, ügyfelek elvárásai, az általuk használt technológiák, a rohamosan fejlődő ICT-megoldások

Raffai Mária PhD

A DMS-megoldásokat kiváltó tényezők

hazai tapasztalatok

Raffai Mária PhD

Mit digitalizálnak a hazai cégek?

hazai tapasztalatok

- üzleti folyamatok dokumentumai (szerződések, megrendelések, számlák, műszaki leírások)
- államigazgatási és közigazgatási anyagok, iratok (rendelkezések, pályázatok, közjegyzői iratok, igazolások, kérvények, elektronikus ügyintézési, azonosító dokumentumok)
- jogi, bírósági okiratok
- levéltári anyagok, archív dokumentumok
- kulturális örökségi, könyvtári dokumentumok

Raffai Mária PhD

Előnyök a dokumentum szempontjából

hazai tapasztalatok

- a dokumentumokat nem kell fizikailag utaztatni
- nincs másolási feladat és költség
- csökken az irattárak száma és az irattározási költség
- a dokumentumok egyértelműen azonosíthatók, jellemzőkkel ruházhatók fel, visszakereshetők
- a dokumentumok és összetartozásuk ellenőrizhető, a hibák javíthatók, a változások átvezethetők
- a dokumentumok életútja (keletkezéstől az irattározásig) végigkövethető
- automatikusan készíthetők jelentések, statisztikák

Raffai Mária PhD

Előnyök az üzleti folyamat szempontjából

hazai tapasztalatok

- dokumentumokhoz kötődő folyamatoknál
  - felgyorsul a végrehajtás, csökken az ügykezelés átfutási ideje
  - a folyamatok végrehajtása követhető, a teljesítés ellenőrizhető és átlátható
  - egy sor korábban emberi munkával végzett feladat automatizálható
  - biztonságossá, megbízhatóbbá, korrektté válik a működés
- garantált a szabályozott út figyelése és betartása
- a vezetők átfogó információkkal láthatók el

Raffai Mária PhD

A DMS-rendszerek alkalmazásának alapvető célja:

hazai tapasztalatok

- könnyebb munkavégzés
- hatékonyabb dokumentumkezelés
- költségtakarékos megoldás

↓
óvakodjunk azonban a meggondolatlan, koncepció nélküli, bevezetéstől, az előkészítetlen átállástól!

Raffai Mária PhD

Sikertényezők

hazai tapasztalatok

- vezetői elkötelezettség
- kidolgozott DMS-stratégia
- valós üzleti igények (ki)szolgálása
- rendszerszemléletű tervezés
- dolgozók meggyőzése a bevezetés támogatására
- fokozatos átállás
- dokumentumok egységes kezelése
- a bevezetés előtti migráció végrehajtása

Raffai Mária PhD

Számszerűsíthető eredmények

A DMS-rendszerek bevezetésével

- a dokumentumkezelési költség közel a harmadára csökken
- a dokumentumtovábbítási idő 7-10 napról akár egy napra is lecsökkenhet
- egy dokumentum megtalálásának az időtartama az esetek nagy részénél percekre csökken, költségét 4,- Ft/dokumentumra becsülik
- lehetővé válik a dokumentumok osztott használata
- a munkaerő-leterheltség 30-40%-kal csökken
- a tárolóhely-igény akár 80%-kal is csökkenhet

Raffai Mária PhD

Még megoldandó problémák

- hitelesített dokumentumok elfogadása a hivatalos szervek által (pl. APEH, pályázati anyagok)
- az elektronikus dokumentumok hivatalos eljárásokban történő elfogadása
- a vegyes nyilvántartások dokumentumállapot-különbözőségei
- a papíralapú dokumentumok meglétének az előírása archiválási és bizonyíték szempontokból
- az elektronikus adathordozók és a tárolási technológiák gyors változása (nincs igazán időtálló adathordozó!)

**A megoldandó problémák nagy száma,
a DMS-rendszerek alacsony
elterjedtsége miatt egyenlőre kérdés:
Vajon megvalósul-e és mikor
a papírmentes iroda?**

Következtetés:

Sajnos még sok a tennivaló,
de a versenyhelyzet élesedése,
az IT egyre általánosabb használata,
a technológia rohamos fejlődése
kikényszeríti a DMS-rendszerek
bevezetését és alkalmazását!

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

rs1.sze.hu/~raffai

Raffai Mária PhD